

Even voorstellen: Sebastiaan Lagendaal

In onze Nieuwsbrieven stellen wij steeds professionals voor die werken aan het behoud van het erfgoed. In deze nieuwsbrief: Sebastiaan Lagendaal. Sebastiaan is een oude bekende van het groepje Erfgoed Verandert Mee: Hij was lid van het lerend netwerk Code49, destijds nog als beheerder van de Hermitage en de Nieuwe Kerk Amsterdam. De Nieuwe Kerk Amsterdam is ook een van de casussen in ons boek *'Erfgoed Verandert Mee. Een nieuw denkraam voor de analyse van gebouwd erfgoed'*.

Sebastiaan maakte op veel erfgoed- en duurzaamheidsprofessionals indruk met zijn initiatief voor het project *'Tussen Kunst en Kas'*: Hij slaagde dankzij een enorm doorzettingsvermogen erin om de Hermitage en de Hortus Botanicus in Amsterdam te verbinden in een uniek duurzaamheidsconcept met een gezamenlijke warmte-koude-opslag (wko). De overschot van de warmte van de wko van de Hermitage wordt sindsdien gebruik voor de verwarming van de kassen van de Hortus. Sinds 2024 is Sebastiaan als directeur-bestuurder verbonden aan de Stichting Pieterskerk in Leiden en ook voor dit bijzondere kerkgebouw heeft hij innovatieve duurzaamheidsplannen.

Sebastiaan Lagendaal (foto: Hielco Kuipers)

Lees verder over Sebastiaan Lagendaal

'Ik ben oorspronkelijk opgeleid als aardrijkskundedocent, maar kwam na een paar jaar voor de klas te staan, in 2009 terecht in de functie van hoofd facilitaire zaken bij De Hermitage en De Nieuwe Kerk Amsterdam. De Hermitage ging toen net open als museum en toen in 2010 de energierekening van het eerste jaar binnen kwam, schrok ik me kapot! Samen met een collega

ging ik de energierekening analyseren en we dachten allebei '*mijn hemel!*'. Dit was echt een eye-opener en ik wist toen dat ik met duurzaamheid aan de slag moest, ook vanuit financiële overwegingen.

Bij de Hermitage waren al in 2009 een warmtepomp en warmte-koude-opslag (wko) gerealiseerd, dus ik wilde aan de slag met zonnepanelen. Dit werd een jarenlang traject. Ondertussen kreeg ik steeds meer berichten van de gemeente dat de wko tot een warmteoverschot in de bodem leidde, dat steeds groter werd. We hadden veel meer behoefte aan koeling dan aan verwarming. Ik pauzeerde het zonnepanelen project en ging me eerst verder richten op het warmteoverschot. Dat leidde tot het project '*Tussen Kunst en Kas*', dat kwam dus eigenlijk 'tussendoor'.

Het project '*Tussen Kunst en Kas*' kreeg veel aandacht, maar ik vond het hele traject met de zonnepanelen ook heel bijzonder. Zo rond 2016 heb ik dit weer opgepakt en in 2019 was het dan eindelijk zo ver: Er kwamen 316 zonnepanelen op het dak van de Hermitage. Het was echt een heel complex traject qua vergunningen. Het dak is onderdeel van het door Unesco beschermde dakenlandschap in de grachtengordel van Amsterdam, en de Hermitage is het eerste rijksmonument met een publieke functie waar zonnepanelen op werden geplaatst. We hebben trouwens toen ook een studie laten voor doen om uit te sluiten dat de zonnepanelen tot gevaarlijke reflecties leiden voor piloten die naar Schiphol vliegen. Daar hadden we nog overleggen met de luchtverkeersleiding over. Ik was daarom heel verbaasd toen ik later over het enorme zonnepark bij Schiphol hoorde: Dat heeft wel tot reflecties en verblinding van piloten geleid, ik vraag me af of daar dan wel onderzoek naar is gedaan.

Om bijzonder projecten, zoals '*Tussen Kunst en Kas*' en het enorme zonnepanelenproject bij de Hermitage, echt gedaan te krijgen begin ik altijd ermee een klein groepje mensen om me heen te verzamelen die dit ook een goed idee vinden. Dit zijn dan bijvoorbeeld een architect en een installatie-adviseur. Ik ben zelf geen technicus, dus ik laat hen dat idee uitschetsen en als het dan kansrijk blijkt gaan we het verder uitwerken. Ik zoek ook direct contact met het bevoegd gezag, bijvoorbeeld de gemeente. Voor de Pieterskerk heb ik het idee om warmte uit de kap te gebruiken voor de verwarming in de winter, dus met een wko. Daar is een installatieadviseur nu bezig met een haalbaarheidsonderzoek, maar ik ben ook al in gesprek met de gemeente Leiden. De gemeente weet dus nu al dat we dit uitzoeken. Ik heb ook een pitch gehouden bij de lokale Rabobank. Ik zoek mensen om me heen, een klein groepje. Meestal ga ik daarvoor op pad met een PowerPoint presentatie. Je moet wel iets investeren. Voor een haalbaarheidsonderzoek moet ik bijvoorbeeld wel budget vrij kunnen maken.

Ik zou graag willen dat de Pieterskerk een voorbeeld wordt om te laten zien wat er mogelijk is met een gotische kerk. Als de energierekening met de helft omlaag gaat, zou dat fantastisch zijn! En als ik eerlijk ben: De '*kruitramp van Leiden*', waarbij alle originele glas-in-loodramen verloren zijn gegaan, helpt ook een beetje.

Wat ik door mijn duurzaamheidsprojecten vooral geleerd heb is het stakeholdermanagement: hoe belangrijk het is om een klein groepje mensen te verzamelen die dit samen verder kunnen brengen. De samenwerking tussen de verschillende professionals ging bij mijn projecten altijd goed. Bij de Hermitage zat een klein groepje adviseurs ook in het Bouwteam. Dat helpt, dan is er het gemeenschappelijke belang om te willen mee denken om ook daadwerkelijk tot uitvoering te komen. Ik heb ook geleerd niet alles zelf willen te doen. Voor mij werkt het op stap gaan met een klein groepje heel goed.'